

De Pop ontpopt....

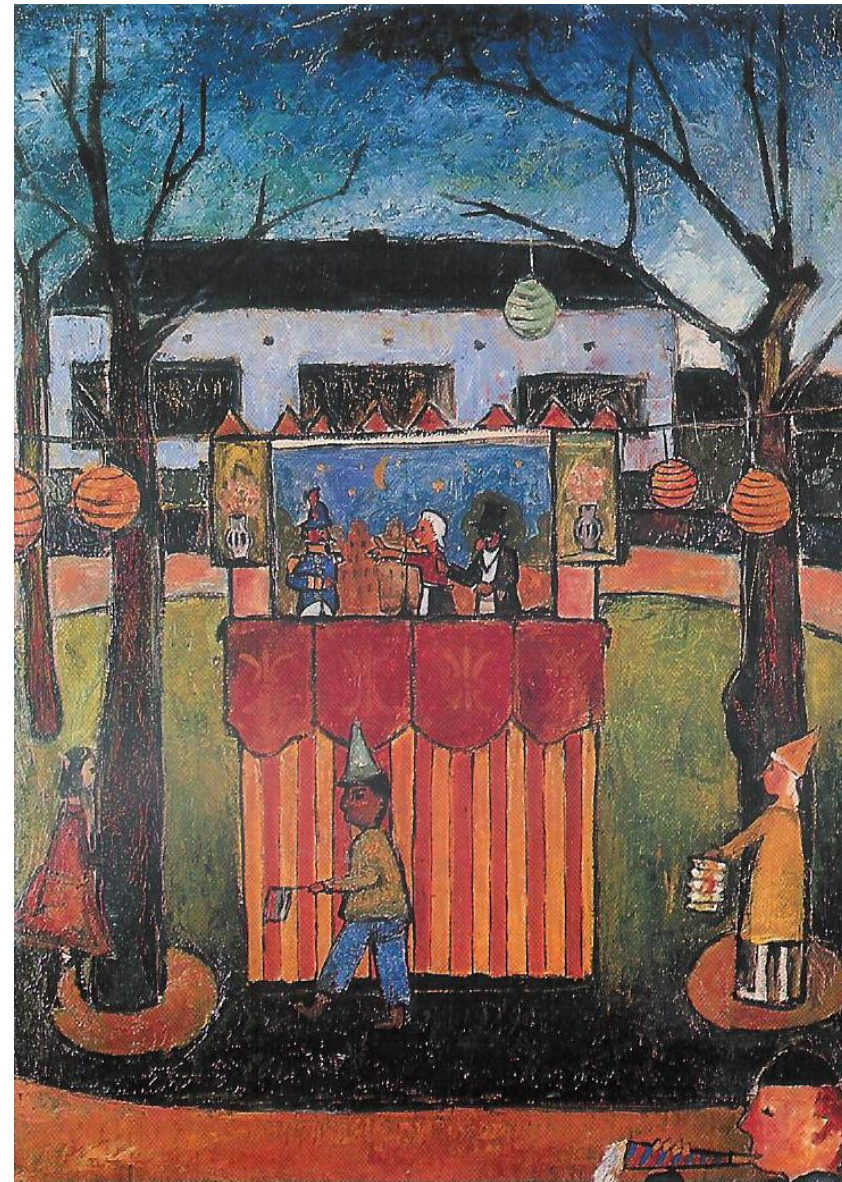
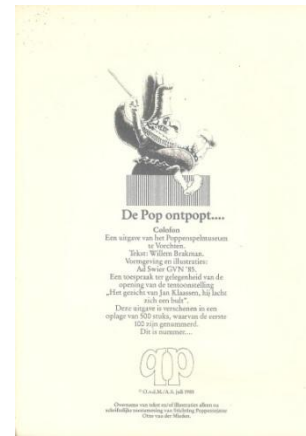
En keer per jaar kreeg mijn school bezoek van een poppenspeler. De voorstelling vond plaats in het gymnasiekllokaal, een naar hout en leer riekende, zeer ongeestelijke ruimte. Alle voorbereidingen van die dag waren ondoorzichtig, mompelend, samenzweerderig, schemerig. De poppenspeler die ik mij in het bijzonder herinner was een bleke man met glad zwart, ongunstig haar en een merkwaardig kinderlijke stem die, naar ik veel later zou ontdekken, alleen ontstaat bij een grote neusamandel.

Deze poppenspeler was geen door roeping geadelde, hij liep in en uit zijn kast, schikte en rommelde „en publieque”, praatte met de onderwijzers en liet zelfs een tros poppen in zijn hand slungelen als een stel stofflappen. Wat weer wel klopte, eigenlijk nauwelijks bedorven kon worden, was het trapsgewijs doven van het licht; eerst werden de gordijnen dichtgeschoven en toen dat duister door iedereen voldoende begrepen was ging het licht aan in de poppenkast.

Ervaringen ontstaan door de stootkracht van het plotselinge, punktuele, het scherpe moment, nauw verwant aan het begrip oorsprong, daar het nieuwe handelingen en een ander begripen mogelijk maakt. Ver voor mij uit, in het woelende duister ontstond een werkelijk bovenaardse holte, een licht in een licht, welhaast onbegrensd. Uit mijzelf weg staarde ik in een ruimte die ik herkende als de meest innerlijke en geheime. Ingehouden rood en goud, gedempt glanzend en zo vol van mogelijkheden en verwachtingen die daarmee overeenstemden dat niets ervan kon worden ingelost dan door dat licht zelf. Ondanks deze vervoeringen waren het toch goed geordende tijden, de problemen ontstonden, speels en rebels uit de alledag maar daalden daar later gehoorzaam weer in terug; de eigenmachtige Katrijn die met deegrol en mattenklopper achter Jan Klaassen aanzat werd met behulp van de veldwachter, de wet, weer in het gareel gebracht, een worst werd gestolen, de dief echter gepakt, een zoon verliet koppig het huis van zijn ouders maar keerde deemoedig en gehavend weer. Ook de sprookjes sierden de wereld wel op maar lieten verder eigenlijk alles zoals het was.

De Pop ontpopt...

Willem Brakman

Poppenspe(e)lmuseumplacemat 'De Pop ontpopt'

Poppenspe(e)lmuseumplacemat nr. IVj: scan van leporello *De Pop ontpopt...* Bijzondere uitgave ter gelegenheid expositie en boekje *Het gezicht van Jan Klaassen, hij lacht zich een bult*. Auteur: Willem Brakman © (1922-2008). Ontwerp: Ad Swier ©. Impressum: Stichting Poppentejater Otto van der Mieden (Vorchten, 1985) [1, 2, 3, 4, 5]. Extra afbeelding: 'De Poppenkast', olieverf op paneel (69 x 49 cm). Kunstenaar: Willem Brakman © (Enschede, 1967). Voorplaat van: *Een zweem blauw*. Willem Brakman, schilder en schrijver. Auteur: Gerben Wynia ©. Impressum: Uitgeverij Broekhuis (Hengelo, 1990) [7]. Miniatuur theater – speciaal gemaakt voor Willem Brakman: Walter Schmidt © (Dordrecht, 1983). Inspiratiebron: New Theatre Royal Haymarket (Londen, 1821-?) en – decor – bibliotheek/werkkamer Sir Walter Scott (Abbotsford, Schotland). Erven Willem Brakman © [8, 10]. Foto Willem Brakman: Gerrit Jan Kleinrensink © (Enschede, 1985) [9]. Foto Willem Brakman (1981) [6]. Literaire prijzen: Lucy B. en C.W. van der Hoogt-prijs (1962), F. Bordewijk-prijs (1979) en P.C. Hooft-prijs (1980). Concept: Otto van der Mieden © (2012). Veel lees- en kijkplezier. **Applaus!**

Wil je (nog) meer te weten komen over literatuur over het poppenspel? Maak een reis door de wondere wereld van het poppentheater op www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs. Op www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2, www.poppenspelmuseum.nl en www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl vind je informatie over het museum, de tentoonstellingen, de bibliotheek en de collectie. Een **poppentheater-abc** geeft uitleg over poppentheatertechnieken, -figuren en -personen. In onze **museumwinkel** vind je gezelschapsspellen en heel veel documentatie.

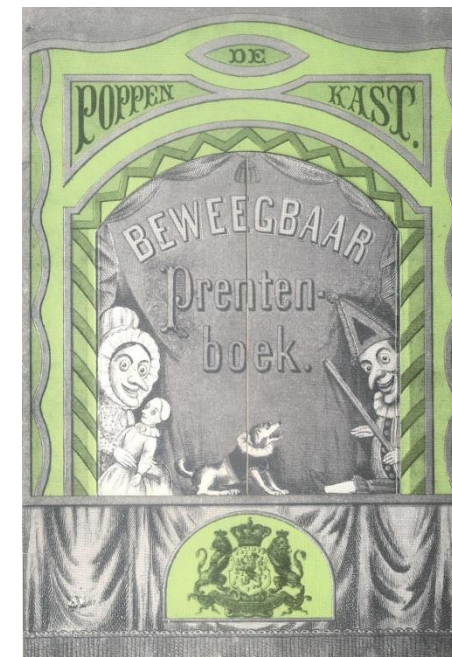
Hyperlinks: klik op de vet gezette woorden. Dit document op internet, zie: <http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/posterIVj.pdf>.

Poppenspe(e)lmuseum

Kerkweg 38 8193 KL Vorchten

Telefoon: +31(0)578 - 63 13 29/56 02 39 Fax: 0578 - 56 06 21

info@poppenspelmuseum.nl www.poppenspelmuseum.nl www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2 www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs
www.poppenspel.info

Dit regiem van ver buiten de kast weerspiegelde zich ook in de regels van het spel; een zichtbare echte haardos of spelende hand, laat staan een geheel zichtbare poppenspeler waren onvergeeflijke stoornissen, ontheilighingen, nog geen symptomen. In deze starre voorschriften lag echter het avontuur, de geheime vreugde; ondanks het voorspelbare verloop van iedere revolte sloeg menig kind in het donker geschrokken de hand voor de mond in een heimelijk genot om de figuur van de veldwachter in wie alle autoriteiten van de koning tot de meester op het hoofd werden gebeukt, intens genietend van de jammerklachten.

Dat is allemaal anders geworden, de regels in en achter de kast zijn omgedraaid, bijgebogen of opgeheven. Dat zijn gunstige ontwikkelingen, inzichten, er heerst een heel ander licht in de kast, andere verhalen zijn ontstaan. Zo kan de pop plotseling tot speler worden, de speler veranderen in zijn kast, de kast in een pop en deze laatste in het publiek. Alle macht is over allen verdeeld, welhaast opgelost en in een grote zwaarteloze, bijna wrijvingsloze vrijheid buitelt men als het ware door de absolute ruimte van het spel zelf. Enige tijd geleden zag ik een film over een internationaal congres van poppenspelers, het beste van het beste verzamelde zich daar en aan de inventiviteit kwam geen einde.

Veel is hier natuurlijk verworven en gewonnen al loert hier toch een gevaar, namelijk dat waar alles kan en mogelijk is niets meer gebeurt. De ware vrijheid luistert nu eenmaal naar de wetten, die van het spel maar ook die van de veldwachter en vermoedelijk is de grootste vindingrijkheid juist daar aanwezig waar men zich in vrijheid stimulerende beperkingen weet op te leggen. De vader van de inval is de dwang.

Hopelijk zal ik bij al het nieuwe het geheimzinnig opengaan van het doek niet hoeven te missen, of het wonder van het plotseling onthulde decor, of het opgewekt hummen en zingen van een pop die al dichtbij aan komt lopen maar nog net niet is te zien, of zeer intrigerende geluiden uit de diepte van de kast, de brom en de stomp van reuzen, het geritsel van griezels. Moge de muze ons in dit opzicht genadig zijn, onze onschuld niet geheel wegnemen en poppenspelers schenken met een begrip daarvoor.